

© Jóhann Óli Hilmarsson / 2011

UM ENDURHEIMT VOTLENDIS – SKIPULAG OG LEYFI

Endurheimt votlendis er meðal lykilaðgerða í aðgerðaáætlun stjórnvalda í loftslagsmálum, sem er talin geta skilað umtalsverðum loftslagsávinningi. Með endurheimt votlendis er framræst land fært í fyrra horf og gróðurhúsalofttegundir bundnar í mýrlendi til lengri tíma.

Um leið eru votlendi frjósöm og mikilvæg vistkerfi sem miðla vatni og eru búsvæði margra íslenska varpugla, farfugla og vetrargesta. Votlendi eru þessvegna jafnframt kjörlendi til fuglaskoðunar.

Það fæst því margþættur ávinningur af verndun og endurheimt votlendis. Talsverð tækifæri eru til endurheimtar votlendis víða um land, þar sem stór hluti þess lands sem ræst hefur verið fram er ekki nýtt til landbúnaðarframleiðslu.

Við undirbúning endurheimtar votlendis þarf að skoða hvernig hún fellur að skipulagi viðkomandi svæðis og hvort hún er háð framkvæmdaleyfi sveitarstjórnar.

AÐALSKIPULAG SVEITARFÉLAGA

Áður en hafist er handa við að endurheimta votlendi þarf að skoða samræmi þeirra áforma við aðalskipulag viðkomandi sveitarfélags. Upplýsingar um gildandi aðalskipulag má nálgast í skipulagsvefsjá Skipulagsstofnunar, <http://www.map.is/skipulag/>

Sveitarstjórnir geta sett fram stefnu um endurheimt votlendis í aðalskipulagi. Slík stefna getur falist í almennri stefnumörkun og mögulega nánari stefnu þannig að tilgreind séu tiltekin svæði þar sem stefnt skal að endurheimt votlendis. Skýr stefna í aðalskipulagi getur verið mikilvæg leiðbeining til hagsmunaaðila um hvaða svæði henta fyrir endurheimt votlendis.

Þótt ekki sé vikið sérstaklega að endurheimt votlendis í aðalskipulagi, geta slíkar framkvæmdir verið í samræmi við skipulagið, ef þær samræmast þeirri stefnu sem gildir í aðalskipulaginu um viðkomandi svæði. Til dæmis myndi stefna í aðalskipulagi um landbúnaðarsvæði almennt gefa svigrúm fyrir endurheimt votlendis.

Þegar unnið er að aðalskipulagi má nýta skipulagsferlið til að eiga samráð við hagsmunaaðila til að móta stefnu um endurheimt votlendis, svo sem um það hvaða sjónarmið skuli leggja til grundvallar þegar tekin er afstaða til einstakra framkvæmdaáforma. Einnig er hægt að tilgreina tiltekin svæði sem komi til álita fyrir endurheimt votlendis og draga fram líkleg áhrif af endurheimt votlendis á umhverfið og aðra landnotkun.

© Jóhann Óli Hilmarsson / 2010

FRAMKVÆMDALEYFI

Leita skal framkvæmdaleyfis sveitarstjórnar vegna meiri háttar framkvæmda sem hafa áhrif á umhverfið og breyta ásýnd þess. Endurheimt votlendis er dæmi um framkvæmd sem getur verið háð framkvæmdaleyfi. Af þeim sökum er mikilvægt að tilkynna áform um endurheimt votlendis til skipulagsfulltrúa viðkomandi sveitarfélags, til að fá úr því skorið hvort afla þurfi framkvæmdaleyfis.

Við mat sveitarstjórnar á því hvort framkvæmd skuli háð framkvæmdaleyfi skal m.a. hafa til hliðsjónar stærð þess svæðis sem í hlut á og áhrif á landslag og önnur umhverfisáhrif.

Telji sveitarstjórn tiltekið verkefni við endurheimt votlendis vera háð framkvæmdaleyfi, getur hún jafnframt ákveðið að áður en tekin er afstaða til leyfisumsóknar skuli fara fram grenndarkynning fyrir hagsmunaaðilum, svo sem umráðamönnum aðliggjandi landsvæða.

Um gögn vegna framkvæmdaleyfisumsókna og afgreiðslu þeirra fer samkvæmt reglugerð um framkvæmdaleyfi sem er aðgengileg á vef Skipulagsstofnunar, skipulag.is.

LANDSKIPULAGSSTEFNA

Þótt ekki sé sérstaklega mörkuð stefna um endurheimt votlendis í Landsskipulagsstefnu 2015–2026, fellur endurheimt votlendis vel að þeim áherslum sem þar eru lagðar á varðveislu náttúrugæða, sem geti meðal annars falist í vistheimt og verndun og eflingu gróðurs og jarðvegs.

Nú er unnið að nánari stefnumótun um skipulagsmál með áherslu á þrjú viðfangsefni skipulagsgerðar: Loftslagsmál, landslag og lýðheilsu. Gert er ráð fyrir að afgreiða hana sem viðauka við gildandi landsskipulagsstefnu. Umfjöllun um þessa þætti mun fléttast inn í viðfangsefni gildandi landsskipulagsstefnu og fela í sér leiðbeiningar um hvernig má beita skipulagsgerð meðal annars til að tryggja viðeigandi aðgerðir í loftslagsmálum og til að stuðla að því að tekið sé tillit til landslags við útfærslu byggðar og framkvæmdir. Þar verður sett fram nánari stefna og leiðbeiningar um hvernig fara skal með endurheimt votlendis í skipulagsáætlunum sveitarfélaga.

MAT Á UMHVERFISÁHRIFUM

Endurheimt votlendis fellur ekki undir lög um mat á umhverfisáhrifum. Það gerir hinsvegar framræsla lands, en vatnsstjórnunarframkvæmdir eins og áveitu- og framræsluframkvæmdir sem hafa áhrif á 3 ha svæði eða stærra eða á verndarsvæðum, eru tilkynningarskyldar til Skipulagsstofnunar, sem tekur ákvörðun um hvort þær skuli háðar umhverfismati.

Þótt endurheimt votlendis falli ekki undir lög um mat á umhverfisáhrifum er fullt tilefni til að í tilkynningu til sveitarstjórnar um áformaða endurheimt votlendis, sé gerð grein fyrir líklegum áhrifum verkefnisins á náttúru og vatnafar á framkvæmdasvæðinu og landi umhverfis það, sem og væntum ávinningi í loftslagsmálum.